

Rapport

Datum: 26 april 2007

Rapportnummer: 2007/075

Klacht

A. Verzoekers klagen er in de eerste plaats over dat een aanhoudingseenheid van negen politieambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid op 1 juni 2004 in hun woning is binnengetrepen ter aanhouding van hun zoon J.

B. Verzoekers klagen er verder over dat de officier van justitie te Arnhem opdracht heeft gegeven tot dan wel toestemming heeft gegeven voor de inzet van de aanhoudingseenheid.

Beoordeling

Algemeen

1. In de avond/nacht van Koninginnedag 30 april op 1 mei 2004 vond een incident plaats bij een café te N. De eigenaar van het café, de heer P., deed op 3 mei 2004 aangifte bij het regionale politiekorps Gelderland-Zuid van openlijke geweldpleging en bedreiging door vier mannen, waaronder J., de zoon van verzoekers, gepleegd in de nacht volgend op Koninginnedag.

2. Op 1 juni 2004 om 6:20 uur traden negen ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid binnen in de woning van verzoekers, ter aanhouding van hun zoon J. De politieambtenaren behoorden tot een aanhoudingseenheid van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid. De leden van deze eenheid hebben een opleiding "Vaardigheden Aanhoudingen in Groepsverband" (V.A.G.) gevolgd (verder: V.A.G.-eenheid; zie ook Achtergrond, onder 1.).

De politieambtenaren beschikten ten behoeve van de aanhouding over een bevel van de officier van justitie te Arnhem. Het betrof een zogenoemde aanhouding buiten heterdaad op grond van artikel 54 van het Wetboek van Strafvordering (Sv; zie Achtergrond, onder 2.).

De politieambtenaren verschaften zich de toegang tot de woning door de voordeur te forceren met een breek/ramwerktuig. Zij troffen J. niet thuis aan.

3. J. meldde zich in de avond van 1 juni 2004 op het politiebureau, alwaar hij werd aangehouden wegens een verdenking van het plegen van openlijke geweldpleging en bedreiging. Ook twee overige verdachten meldden zich die avond op het politiebureau. Eerder al, in de vroege ochtend van 1 juni 2004, had de V.A.G.-eenheid de vierde verdachte aangehouden.

4. J. werd gedagvaard wegens de vernieling van een ruitje in het café. De politierechter in de rechtbank te Arnhem veroordeelde hem bij vonnis van 1 september 2005 tot een

geldboete wegens vernieling. Ook wees de rechter de schadevergoedingsvordering van de café-eigenaar (deels) toe.

5. Verzoekers dienden bij het regionale politiekorps Gelderland-Zuid een klacht in over het politieoptreden jegens hun zoon op 1 juni 2004. Verzoekers dienden daarnaast een vordering tot schadevergoeding in bij de politie, in verband met de ontstane schade aan hun voordeur.

De klacht werd voor een advies in behandeling gegeven aan de Commissie voor de Politieklachten van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid. De Commissie adviseerde de beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid om de klacht ongegrond te verklaren. De korpsbeheerder nam het advies over en verklaarde de klacht ongegrond.

6. Verzoekers konden zich niet met de beslissing van de korpsbeheerder verenigen. Zij wendden zich met hun klacht tot de Nationale ombudsman.

7. In verband met de overzichtelijkheid zullen de klachtonderdelen hieronder in een andere volgorde worden besproken dan aangegeven onder Klacht. Verzoekers klacht over de gedraging van de officier van justitie te Arnhem zal als eerste aan bod komen. De beoordeling van de klacht over de politie volgt daarna, onder II.

I. Met betrekking tot de officier van justitie

Bevindingen

1.1. Verzoekers klagen erover dat de officier van justitie te Arnhem opdracht heeft gegeven tot dan wel toestemming heeft gegeven voor de inzet van de aanhoudingseenheid, voor de aanhouding van hun zoon.

Verzoekers hebben naar voren gebracht dat er geen of onvoldoende sprake was van een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit. Verzoekers stelden dat de politie en/of de officier van justitie voor de aanhouding alleen beschikten over de aangifte van de café-eigenaar en een getuigenverklaring. Deze getuige had volgens verzoekers niets gemeld over enige bedreiging. De aangifte werd verder niet ondersteund door feitenmateriaal, aldus verzoekers. De politie had volgens hen gebrekkig, of in elk geval te weinig opsporingsonderzoek gedaan. Dit terwijl er volgens hen aanwijzingen waren dat de café-eigenaar erop uit was om hun zoon "te pakken" te nemen. Verzoekers trekken dan ook in twijfel of er sprake was van een redelijke verdenking van schuld aan een strafbaar feit.

1.2. Verzoekers hebben verder naar voren gebracht dat hun zoon weliswaar vier jaar eerder was veroordeeld wegens het plegen van een strafbaar feit, maar dat hij inmiddels zijn leven had gebeterd. Sinds die tijd had hij therapie gevolgd en waren er geen ernstige

dingen meer gebeurd.

Tijdens het voorval in het café had hun zoon geen kwaad in de zin. Hij wilde slechts zijn vriendin beschermen, zo brachten verzoekers naar voren. Er was volgens hen bovendien geen dringende noodzaak tot aanhouding nu het incident zich inmiddels een aantal weken eerder had voorgedaan. Hun zoon zou zich volgens verzoekers ook gewoon aan het politiebureau hebben gemeld indien de politie hem dat had gevraagd.

2. De minister van Justitie liet weten de klacht niet gegrond te achten. De minister deelde verder nog het volgende mee. De officier van justitie gaf een bevel tot de aanhouding buiten heterdaad van verzoekers zoon J. (artikel 54 van het Wetboek van Strafvordering, zie Achtergrond, onder 2.). Hij werd ervan verdacht zich schuldig te hebben gemaakt aan openlijke geweldpleging en bedreiging (strafbaar gesteld in de artikelen 141 en 285 van het Wetboek van Strafrecht, zie Achtergrond, onder 3.). Voor deze feiten is voorlopige hechtenis toegelaten. Het regionale politiekorps Gelderland-Zuid gaf uitvoering aan het aanhoudingsbevel. Volgens de minister behoort het tot de verantwoordelijkheid van de politie om te bepalen op welke wijze de aanhouding wordt verricht. Deze beslissing wordt aan de professionaliteit van de politie overgelaten. Voor de inzet van een aanhoudings- of ondersteuningseenheid zoals bedoeld in artikel 8 van het Besluit beheer politiekorpsen is toestemming vereist van de (plaatsvervangend) hoofdofficier van justitie. De inzet van een dergelijke eenheid was in dit geval echter niet aan de orde. Voor de inzet - zoals in dit geval - van een V.A.G.-aanhoudingseenheid is geen toestemming of opdracht van de officier van justitie vereist. Een dergelijke toestemming is in dit geval dan ook niet gevraagd of gegeven, zo liet de minister weten.

3. De korpsbeheerder liet in reactie op de klacht weten dat de wijze waarop de politie een aanhouding verricht in de regel niet vooraf wordt besproken met de officier van justitie. Ook in dit geval was er geen sprake geweest van overleg over de wijze van aanhouden. De wijze van aanhouden wordt toevertrouwd aan de professionaliteit van de politie, zo liet de korpsbeheerder weten.

4. Gebleken is dat de volgende informatie beschikbaar was, alvorens tot de aanhouding van J. werd overgegaan:

4.1. De café-eigenaar P. had op 3 mei 2004 aangifte gedaan van openlijke geweldpleging. Uit zijn aangifte komt het volgende naar voren. In de bewuste nacht was J. in het café. P. had al vaker met hem te maken gehad. Eerder had hij J. diverse malen al het café uitgezet, en vaak had hij hier de politie bij geroepen. In deze nacht hoorde P. dat J. tegen zijn vriendin iets zei van de strekking dat zij nu met hem naar huis moest komen en dat hij haar anders in elkaar zou stampen. J. duwde zijn vriendin weg en gaf haar mogelijk een klap. Iemand sprong ertussen om de ruzie te sussen. J. gaf deze persoon een klap op zijn hoofd. P. zette J. hierop het café uit. Toen J. eenmaal buiten stond zag P. dat J. tegen de ruit van de toegangsdeur van het café schopte, en dat die ruit daardoor kapot ging. P.

trachtte J. vast te grijpen om hem bij zich te houden totdat de politie zou komen. J. sloeg hem met zijn rechtervuist. P. pakte hierop J. vast. Vervolgens kwamen R., S. en M. op P. af. P. kende deze drie mannen eveneens uit het café. De drie sloegen P. met gebalde vuisten. P. liet J. los en rende naar binnen. De vier mannen liepen weg en P. belde de politie.

Het proces-verbaal van deze aangifte werd rond het middaguur gesloten.

4.2. Later die middag had P. nog aangifte gedaan van bedreiging gepleegd in de nacht volgend op de Koninginnedag. Uit deze aangifte blijkt onder meer het volgende. Toen de politie na het eerdere incident weer weg was, kwamen de vier mannen terug en stelden zich dreigend op voor het café. P. belde toen weer de politie. Hij wilde de vier mannen weg hebben, omdat ze overlast veroorzaakten. De mannen liepen weg voordat de politie kwam.

Toen de politie voor de tweede keer wegging kwamen zij weer terug. P. hoorde één van hen toen zeggen: "Ik heb een 9 mm. Ik schiet je kapot of ik maak je kapot.", of woorden van gelijke strekking. P. begreep dat met die "9 mm" een vuurwapen werd bedoeld. Hij voelde zich door deze opmerkingen sterk bedreigd. Welke van de vier mannen deze opmerking had gemaakt vermeldt het proces-verbaal van aangifte niet.

4.3. Vervolgens heeft een politieambtenaar op 5 mei 2004 een getuige, S., gehoord. Deze getuige verklaarde te hebben gezien dat een jongen opzettelijk en met kracht tegen één van de deuren van het café schopte en dat deze ruit kapot ging. S. verklaarde dat hij die avond en nacht best veel alcohol had gedronken; als hij nuchter was geweest dan had hij alles beter opgemerkt. S. omschreef het signalement van de jongen die tegen de ruit had geschopt. Hij verklaarde dat er jongens met P. hadden gevochten, en dat hij de hele groep jongens niet kende. S. hoorde later namen van de jongens die met de café-eigenaar hadden gevochten. Hij hoorde onder andere de naam van J., aldus zijn verklaring.

4.4. Bekend was tevens dat verzoekers zoon eerder in aanraking was geweest met de politie in verband met (een verdenking van) geweldsdelicten, waaronder mishandeling, diefstal met geweld, bedreiging met een vuurwapen en het voorhanden hebben van grote hoeveelheden XTC-pillen.

Beoordeling

5. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat bestuursorganen voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Dit beginsel brengt met zich mee dat justitie en politie bij het verrichten van het opsporingsonderzoek in beginsel dienen te kiezen voor een werkwijze die voor een verdachte het minst bezwarend is. De aanwending van strafvorderlijke bevoegdheden, zoals aanhouding buiten heterdaad, moet in

overeenstemming zijn met eisen van gematigdheid en evenredigheid. Daarbij dienen politie en justitie er steeds alert op te zijn dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van een burger door de toepassing van strafvorderlijke bevoegdheden zo gering mogelijk is.

6. Voor de beoordeling van de vraag of de officier van justitie in redelijkheid kon beslissen het bevel tot aanhouding van verzoeker te geven, is allereerst van belang of verzoeker kon worden aangemerkt als verdachte.

In artikel 27, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond, onder 2.) wordt gesteld dat voordat de vervolging is aangevangen als verdachte wordt beschouwd degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit. Dit artikel stelt aan de mate van verdenking niet de eis van een ernstig vermoeden, maar eist wel dat het vermoeden van schuld moet steunen op feiten en omstandigheden en dat dit bovendien, naar objectieve maatstaven gemeten, redelijk dient te zijn.

7. De informatie die voorhanden was (zie hiervoor, onder 4.) in onderling verband en samenhang bezien leverde, naar objectieve maatstaven gemeten, ten aanzien van verzoeker een redelijk vermoeden van schuld op van handelen in strijd met het bepaalde in artikel 141 en 285 van het Wetboek van Strafrecht. Nu daarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten (zie artikel 67, eerste lid Sv in Achtergrond, onder 2.), was de officier van justitie bevoegd verzoekers aanhouding te bevelen. De officier van justitie heeft van deze bevoegdheid gebruik gemaakt, zonder hieraan bijzondere voorwaarden te verbinden, zoals bijvoorbeeld de voorwaarde dat verzoekers zoon eerst diende te worden uitgenodigd om zich op het politiebureau te melden. De Nationale ombudsman acht de beslissing van de officier van justitie, gelet op de omstandigheden van het geval, niet onjuist, en, gezien de aard van het strafbare feit waarvan verzoekers zoon werd verdacht in samenhang met zijn eerdere contacten met de politie, ook niet disproportioneel. Dat er volgens verzoekers geen dringende noodzaak was om tot aanhouding over te gaan omdat hun zoon zich desgevraagd vrijwillig aan het politiebureau zou hebben gemeld, doet hieraan niet af. Als dit al zo was, kon de officier van justitie dat niet weten. De beslissing van de officier van justitie leverde geen strijd op met het vereiste van evenredigheid.

De onderzochte gedraging van de officier van justitie te Arnhem is daarmee behoorlijk.

8. Ten aanzien van de inzet van de aanhoudingseenheid als zodanig wordt in dit verband het volgende opgemerkt. De minister en de korpsbeheerder hebben naar voren gebracht dat de inzet van een dergelijke eenheid tot de eigen bevoegdheid van de politie behoort. De officier van justitie heeft hiermee geen bemoeienis en laat de te verkiezen wijze van aanhouding bij het afgeven van een bevel over aan de politie. Dit standpunt komt de Nationale ombudsman niet onjuist voor.

Voldoende is hiermee komen vast te staan dat de officier van justitie in dit geval geen rol heeft gespeeld bij de keuze voor de wijze van aanhouding en de in te zetten bijzondere eenheid.

In zoverre mist de klacht feitelijke grondslag.

II. Met betrekking tot het regionale politiekorps Gelderland-Zuid

Bevindingen

1.1. Verzoekers klagen er verder over dat een aanhoudingseenheid van negen politieambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid op 1 juni 2004 in hun woning is binnengetrepen ter aanhouding van hun zoon J.

Hun klacht richt zich op de wijze waarop de "politie inval" heeft plaatsgevonden. De aanhouding was traumatisch voor hun toen elfjarig kind dat zich in de woning bevond. Verzoekers voelden zich te kijk gezet doordat buurtbewoners de politieambtenaren en hun bewapening hadden gezien. Er was volgens hen, zoals eerder vermeld, bovendien geen dringende noodzaak tot aanhouding. Hun zoon zou zich volgens hen gewoon aan het politiebureau hebben gemeld indien de politie hem dat had gevraagd.

De aanhouding stond volgens verzoekers in geen verhouding tot het doel: het aanhouden van een persoon die wellicht betrokken was geweest bij een caféruzie. De gebruikte methode was volgens hen geschikt voor het aanhouden van terroristen en andere zware criminelen; zij voelden zich door het politieoptreden als zodanig behandeld.

1.2. Verzoekers brachten verder nog naar voren dat de politie onvoldoende onpartijdig was opgetreden, door hun zoon met de betreffende aanhoudingseenheid aan te houden, maar de medeverdachten - die volgens verzoekers in dure huizen wonen - niet. Deze medeverdachten waren volgens verzoekers allemaal eerder in aanraking geweest met de politie. Verzoekers hebben het politieoptreden ervaren als klassenjustitie.

Verzoekers zoon was naar hun zeggen vier jaar eerder veroordeeld wegens het plegen van een strafbaar feit. Sinds die tijd had hij echter therapie gekregen en had erg zijn best gedaan om zijn leven goed in te vullen. Gedurende vier jaar waren er geen ernstige dingen meer gebeurd, zo brachten verzoekers naar voren.

2.1. De korpsbeheerder liet weten de klacht niet gegrond te achten. Hij deelde in reactie op de klacht en een aantal vragen van de Nationale ombudsman onder meer het volgende mee. De aanhoudingseenheid die in dit geval was ingezet wordt - zoals eerder vermeld - aangeduid met "V.A.G.-eenheid". Vaardigheden Aanhoudingen in Groepsverband. De grootte van de in te zetten eenheid wordt bepaald door de aangewezen commandant van de eenheid, op grond van omstandigheden zoals de grootte van het te binnentreden pand

en het te verwachten aantal personen dat in het pand aanwezig is. Elk lid van de V.A.G.-eenheid krijgt een taak toebedeeld, gerelateerd aan het te bereiken doel. Gezien de omstandigheden van dit geval heeft de groepscommandant geoordeeld dat de aanhouding op een verantwoorde wijze kon worden uitgevoerd door de inzet van een eenheid van negen personen, aldus de korpsbeheerder.

De politie bespreekt de wijze van aanhouden in de regel niet met de officier van justitie; deze keuze is toevertrouwd aan de professionaliteit van de politie, zo liet de korpsbeheerder weten. Ook in dit geval is de wijze van aanhouden niet met de officier van justitie besproken. De V.A.G.-eenheid wordt ingezet voor aanhoudingen die een meer dan normaal risico met zich meebrengen. De korpsbeheerder gaf aan dat de bovengrens van de inzet van de V.A.G.-eenheid wordt bepaald door de ondergrens van de inzet van een aanhoudingseenheid zoals bedoeld in de desbetreffende circulaire van de minister van Justitie. Voor de inzet van zo'n eenheid is toestemming van het Openbaar Ministerie wél vereist.

De leden van de V.A.G.-eenheid hebben een opleiding gevolgd, waarbij hun wordt geleerd om een aanhouding groepsgewijs uit te voeren met een minimum aan geweld en een maximum aan veiligheid voor zowel de politie als de verdachte(n). Deze vaardigheden worden regelmatig getraind, zo deelde de korpsbeheerder mee.

De korpsbeheerder stuurde de Nationale ombudsman een afschrift van een richtlijn voor de inzet van een V.A.G.-eenheid.

2.2. Met betrekking tot deze zaak liet de korpsbeheerder nog het volgende weten.

De politie heeft bij de Gemeentelijke Basis Administratie geverifieerd dat J. stond ingeschreven op het woonadres van verzoekers. Volgens de korpsbeheerder mocht de politie, gelet op het tijdstip van binnentreden (06:20 uur), in redelijkheid ervan uitgaan dat verzoekers zoon in de woning zou kunnen zijn. De inzet van een observatieteam of het instellen van een telefoontap was in dit geval niet aan de orde; derhalve kon met die middelen zijn daadwerkelijke aanwezigheid niet worden onderzocht, aldus nog steeds de korpsbeheerder.

3. De heer L., inspecteur van politie bij het regionale politiekorps Gelderland-Zuid, tevens hulpofficier van justitie en als officier van dienst belast met de avonddienst op 31 mei 2004, verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman schriftelijk onder meer het volgende. Politieambtenaar H. was belast met de voorbereiding van de aanhouding van de verdachten van de openlijke geweldpleging en bedreiging bij het café. H. benaderde L. voor advies en toonde hem het proces-verbaal van aangifte. De officier van justitie had op dat moment al toestemming gegeven voor de aanhouding.

Het viel L. in het bijzonder op dat er ten tijde van het incident woorden zouden zijn gebruikt in de trant van: "Ik heb een 9 mm., ik schiet je kapot". Volgens L. was niet duidelijk welke van de vier verdachten deze bedreiging had geuit. Na een onderzoek in de politiesystemen bleek L. dat verzoekers zoon eerder met de politie in aanraking was geweest in verband met: "...gewelddelicten, waaronder mishandeling, diefstal met geweld/beroving, bedreiging met een vuurwapen en het voorhanden hebben van grote hoeveelheden XTC-pillen", aldus de verklaring van L.

L. liet weten dat hij per geval beoordeelt welke vorm van politie-inzet nodig is. Hij maakt hierbij een afweging waarbij de veiligheid van de politieambtenaren en de aan te houden verdachte een rol speelt, alsook de aard van de verdenking. In dit geval koos L. voor de inzet van een aanhoudingseenheid vanwege de aard van de verdenking (openlijke geweldpleging, vernieling en bedreiging met een vuurwapen) in samenhang met de eerdere contacten van J. met de politie. L. verklaarde dat de veiligheid van de politieambtenaren voor hem zwaar woog bij zijn beslissing. De aanhoudingseenheid is erin getraind om aanhoudingen in groepsverband te verrichten, met een minimum aan geweld, zo bracht L. naar voren.

L. nam contact op met de districtschef en stelde hem van het voorgaande op de hoogte. De districtschef gaf L. toestemming tot de inzet van de aanhoudingseenheid, zo verklaarde L.

L. nam vervolgens contact op met de commandant van de aanhoudingseenheid, en vertelde hem dat hij toestemming had om de aanhouding van J. te organiseren. L. verstreekte hem een schriftelijke machtiging tot binnentreden in de woning van verzoekers, zo staat in zijn verklaring te lezen.

4. De politie kon de Nationale ombudsman geen kopie verstrekken van de voor dit geval verstreekte machtiging tot binnentreden, nu er zich geen ondertekende uitdraai bevond in het politiedossier. Wél bleek ten tijde van het onderzoek van de Nationale ombudsman dat er digitaal in het computersysteem van de politie een machtiging tot binnentreden ter aanhouding van verzoeker was opgeslagen, met als datum afgifte 31 mei 2004, af te geven door de hulppofficier van justitie. Tevens was er in het computersysteem een machtiging voor deze zaak opgemaakt bestemd voor een dag later, afgiftedatum 1 juni 2004. De politie verstreekte de Nationale ombudsman een uitdraai van beide machtigingen uit het systeem. Beide machtigingen waren voorzien van de relevante specifieke informatie voor dit geval. In deze machtigingen staat vermeld dat degene die bevoegd is om zonder toestemming van de bewoner binnen te treden zich door anderen kan doen vergezellen, voor zover het doel van het binnentreden dit vereist.

5. In het dossier is wel gevoegd een kopie van het ondertekende verslag van het binnentreden in de woning, opgemaakt op ambtseed door politieambtenaar H. In deze machtiging staat te lezen dat H. vergezeld van acht andere politieambtenaren, krachtens

een machtiging van de hulpofficier van justitie was binnengetreden in de bewuste woning. De machtiging was op 31 mei 2004 afgegeven, aldus staat vermeld op het verslag van binnentreden, en werd na het binnentreden getoond.

6. De politie verschafte het volgende overzicht van de aanhoudingen in deze zaak:

verdachte R. werd op 1 juni om 06:25 uur aangehouden door de V.A.G.-aanhoudingseenheid; op zijn werk (aangehouding wegens verdenking van bedreiging en openlijke geweldpleging);

verzoekers zoon J. meldde zich op 1 juni om 21:45 uur op het politiebureau, na het eerdere optreden die dag van de V.A.G.-eenheid;

verdachte M. meldde zich op 1 juni om 21:45 uur vrijwillig op het politiebureau;

verdachte S. meldde zich op 1 juni om 20:50 uur vrijwillig op het politiebureau.

7. Verder bleek uit informatie van de politie het volgende. De verdachte R. was in een eerder stadium, evenals J., in aanraking geweest met de politie in verband met (een verdenking van) geweldsdelicten en overtreding van de Wet Wapens en Munitie.

De districtschef ging akkoord met de inzet van de aanhoudingseenheid voor alle vier de verdachten. Het kwam niet tot een inzet van deze eenheid voor de aanhouding van M. en S.; zij meldden zich vrijwillig aan het politiebureau.

De politie ging - na de aangifte van 3 mei 2004 - niet eerder dan op 1 juni 2004 over tot aanhouding, in verband met een beperkte capaciteit.

8. In de interne klachtenprocedure kwam naar voren dat de politie van mening was zich niet schuldig te hebben gemaakt aan klassenjustitie, maar naar eer en geweten te hebben gehandeld. Betrokken politieambtenaar H. bracht in dit verband onder de aandacht dat alle vier de verdachten waren aangehouden.

Beoordeling

9. Ook deze klacht wordt getoetst aan het vereiste van evenredigheid. Zoals hiervoor al is vermeld, dient de aanwending van strafvorderlijke bevoegdheden, zoals aanhouding buiten heterdaad, in overeenstemming te zijn met eisen van gematigdheid en evenredigheid. Politie en justitie dienen er steeds alert op te zijn dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van een burger door de toepassing van strafvorderlijke bevoegdheden zo gering mogelijk is.

10. De Nationale ombudsman overweegt allereerst het volgende. Het bevel tot aanhouding van de officier van justitie liet de politie in beginsel niet de ruimte om J. eerst op het

politiebureau uit te nodigen. Dat de politie overging tot de aanhouding geeft - op zichzelf bezien - dan ook geen reden voor kritiek.

11. Vervolgens moet worden bezien of er voldoende aanleiding was voor de inzet van de aanhoudingseenheid. Blijkens de richtlijn die de politie voor de inzet van een dergelijke aanhoudingseenheid hanteert, geldt als criterium dat er sprake moet zijn van een meer dan normaal risico bij de aanhouding, waarbij de reguliere beroepsvaardigheden van politieambtenaren niet toereikend is.

De politie heeft op grond van de voorhanden informatie de kans groot geacht dat de aanhouding van verzoeker op de gebruikelijke wijze niet succesvol zou verlopen in verband met een veiligheidsrisico voor de politieambtenaren. Daarom werd de keuze gemaakt om de aanhouding van verzoeker te laten verrichten door een uit negen man bestaande groep, die daarvoor vroeg in de ochtend op overrompelende wijze verzoekers woning zou betreden.

Op basis van de aard van de verdenking, in samenhang met het feit dat verzoekers zoon eerder met de politie in aanraking was geweest in verband met geweldsdelicten, oordeelt de Nationale ombudsman dat het regionale politiekorps Gelderland-Zuid in redelijkheid heeft kunnen menen dat de inzet van een aanhoudingseenheid noodzakelijk was met het oog op de veiligheid van de bij de aanhouding betrokken politieambtenaren. In zoverre is er geen reden voor kritiek op de beslissing om de aanhoudingseenheid in te zetten.

12. Ten aanzien van het binnentreden in de woning overweegt de Nationale ombudsman het volgende. Artikel 12, eerste lid van de Grondwet bepaalt dat het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner alleen geoorloofd is in de gevallen bij of krachtens de wet bepaald, door hen die daartoe bij of krachtens de wet zijn aangewezen (zie Achtergrond, onder 4.).

Ingevolge art. 55, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering kan iedere opsporingsambtenaar ter aanhouding van een verdachte elke plaats betreden. Voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is in beginsel een schriftelijke machtiging vereist (artikel 2 van de Algemene wet op het binnentreden (Awbi), zie Achtergrond, onder 5.).

13. De korpsbeheerder heeft geen kopie van de betreffende machtiging tot binnentreden kunnen overleggen. Dit getuigt van een gebrek aan administratieve zorgvuldigheid, nu het achteraf vaststellen of de politie bij het binnentreden daadwerkelijk heeft beschikt over een geldige machtiging die de betrokkenen ter inzage is afgegeven wordt bemoeilijkt. Desondanks gaat de Nationale ombudsman ervan uit dat in dit geval een geldige machtiging was verleend. De reden hiervoor is dat de machtiging zoals beschikbaar in het computersysteem was ingevuld met de benodigde informatie voor dit geval, het gegeven dat L. heeft verklaard een machtiging te hebben afgegeven en het gegeven dat in het

verslag van binnentreden staat opgetekend dat krachtens een machtiging was binnentreden.

14. Ten aanzien van de vraag of er voor de hulpofficier van justitie destijds voldoende aanleiding bestond om een machtiging tot binnentreden af te geven, alsmede de vraag of de politie zich ook daadwerkelijk de toegang tot verzoekers woning mocht verschaffen door het forceren van de deur wordt het volgende opgemerkt. De manier van opereren van de aanhoudingseenheid vertoont tot op zekere hoogte gelijkenis met die van een arrestatieteam, immers bij beide eenheden staat snelheid van handelen centraal met het oog op het gewenste verrassingseffect in verband met de veiligheid van de politieambtenaren. Met het oog op het gewenste en benodigde verrassingseffect staat een dergelijke aanhoudingseenheid in het algemeen geen andere weg open dan het zonder voorafgaande waarschuwing en met enig geweld forceren van toegang tot de te betreden ruimte. Het afgeven van een machtiging en het met gebruikmaking daarvan binnentreden zijn dan ook randvoorwaarden, zonder welke de aanhoudingseenheid haar werk niet kan verrichten. In het oordeel hiervoor, onder 11., dat de inzet van de aanhoudingseenheid gerechtvaardigd was, zit dan ook het oordeel over de afgifte en het gebruik van de machtiging al ingebakken.

15. Tot slot overweegt de Nationale ombudsman dat niet is gebleken van een reden voor het vermoeden dat er bij de gekozen werkwijze van de politie sprake is geweest van klassenjustitie, zoals door verzoekers is gesteld. Immers, enerzijds rechtvaardigden de omstandigheden van dit geval de inzet van de aanhoudingseenheid en anderzijds is gebleken dat de aanhoudingseenheid ook tegen één van de andere verdachten werd ingezet.

Dat de groep politieambtenaren in verzoekers woning is binnentreden ter aanhouding van verzoeker levert dan ook geen schending op van het vereiste van evenredigheid.

De onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid is behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid is niet gegrond.

De klacht over de onderzochte gedraging van de officier van justitie te Arnhem is niet gegrond.

Onderzoek

Op 22 november 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer Ja. en mevrouw K. te Nijmegen, met een klacht over een gedraging van het regionale

politiekorps Gelderland-Zuid en een gedraging van de officier van justitie te Arnhem. Verzoekers hadden zich door middel van een aantal brieven al eerder tot de Nationale ombudsman gewend. Omdat hun klacht toen nog niet voldeed aan het kenbaarheidsvereiste zoals neergelegd in artikel 9:20 van de Algemene wet bestuursrecht, en er tevens nog een gerechtelijke procedure aanhangig was die in nauw verband stond met de klacht, nam de Nationale ombudsman de zaak nog niet in onderzoek.

Na de afronding van de interne klachtenprocedure en van de bedoelde gerechtelijke procedure nam de Nationale ombudsman de klacht in onderzoek. De gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid. De gedraging van de officier van justitie te Arnhem wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Justitie.

In het kader van het onderzoek werd aan de korpsbeheerder en de minister van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Tevens werd hun een aantal specifieke vragen gesteld.

Daarnaast werd de betrokken politieambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Eén van hen maakte van deze gelegenheid gebruik. Zijn reactie werd gevoegd bij het standpunt van de korpsbeheerder aan de Nationale ombudsman gezonden.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Arnhem over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier van justitie maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder respectievelijk de minister van Justitie en verzoekers de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Het College van procureurs-generaal deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

De reactie van de korpsbeheerder en verzoekers gaf aanleiding het verslag op een enkel punt aan te vullen.

INFORMATIEOVERZICHT

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

brief van verzoekers van 8 december 2004, met bijlagen;

brief van verzoeker van 10 juni 2005, met bijlagen;

brief van verzoekers van 27 juni 2005, met bijlagen;

brief van verzoekers van 11 augustus 2005, met bijlage;

verzoekschrift van 21 november 2005, met bijlagen waaronder afschrift aantekening mondeling vonnis door de rechtbank te Arnhem op 1 september 2005 gewezen tegen J.;

het interne klachtdossier van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid;

standpunt beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid van 30 mei 2006, met bijlagen, waaronder

7.1. het proces-verbaal van aanhouding van J.

7.2. twee processen-verbaal van aangifte door P.

7.3. proces-verbaal van verhoor van getuige S.

7.4. richtlijn voor de inzet van A.E./V.A.G.

7.5. verklaring van betrokken politieambtenaar L.

7.6. verslag binnentreden in de woning, opgemaakt op 1 juni 2004;

standpunt minister van Justitie van 20 juni 2006, met bijlage;

nadere reactie verzoekers van 30 augustus 2006;

uitdraaien van twee machtigingen tot binnentreden uit het computersysteem van de politie, verstrekt op 6 februari 2007.

Bevindingen

zie onder beoordeling

Achtergrond

1. Richtlijn A.E./V.A.G.-inzet van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid

(publicatie juni 2003, laatste wijziging november 2005)

"Sinds 1994, de start van de regio, heeft de regio Gelderland-Zuid een Aanhoudings Eenheid (A.E.). De A.E. is opgericht teneinde tactisch moeilijke aanhoudingen te verrichten

in risicovolle openbare situaties. (...)

De A.E. leden van Gelderland Zuid hebben tevens een V.A.G. (Vaardigheden Aanhouding Groepsverband) opleiding gevolgd. In deze opleiding wordt geleerd om in groepsverband op straat of in een pand een lastige aanhouding te kunnen doen. (...)

Uiteraard worden alle aanhoudingen gedaan met een minimum aan geweld en een maximum aan veiligheid. Daarbij kan de A.E./V.A.G. gebruik maken van diverse hulpmiddelen (...). De A.E./V.A.G. van Gelderland Zuid bestaat uit 1 sectie. Deze sectie bestaat weer uit twee groepen van elk ongeveer 10 personen.

(...)

Als criteria voor de inzet van de A.E./V.A.G. gelden:

de bovengrens van de inzet van de A.E./V.A.G. is gelijk aan de ondergrens van de inzet van het A.T. Deze bovengrens mag niet worden overschreden. De A.E. doet dus geen A.T. werk.

de ondergrens van de inzet van de A.E./V.A.G. moet zijn bereikt. Zo zal de A.E./V.A.G. niet inzetbaar zijn bij de aanhouding van personen waarin de reguliere beroepsvaardigheden toereikend zijn en mogen capaciteitsproblemen geen overwegend motief zijn voor de aanvraag van ondersteuning van de A.E./V.A.G.

de aanhouding moet een meer dan normaal risico met zich meebrengen, gezien de aard van de omstandigheden. Gebruikmaking van de speciale vaardigheden/ geoefendheid van de A.E./V.A.G. of het optreden in teamverband zijn vereist.

Geplande acties:

Alvorens tot inzet van de A.E./V.A.G. wordt overgegaan, neemt de verantwoordelijk teamchef contact op met de sectiecommandant van de A.E./V.A.G. Deze is 24 uur per dag te bereiken via de meldkamer. Indien de sectiecommandant heeft beslist dat de aanhouding binnen de criteria valt, vraagt de teamchef toestemming aan de districtschef voor de inzet A.E./V.A.G. Na verkregen toestemming wordt de operationele planning gemaakt door de betreffende groepscommandant in samenspraak met de teamchef. Waar in het bovengenoemde wordt gesproken over teamchef, kan tevens worden gelezen adjunct-teamchef, inspecteur van dienst, groepschef districtsrecherche of teamleider recherche onderzoek."

2. Wetboek van Strafvordering

Artikel 27, eerste lid

"Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit."

Artikel 54, eerste lid

"Ook buiten het geval van ontdekking op heeter daad is de officier van justitie bevoegd den verdachte van eenig strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, aan te houden en naar eene plaats van verhoor te geleiden; hij kan ook diens aanhouding of voorgeleiding bevelen."

Artikel 67, eerste lid

"Een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven in geval van verdenking van:

- a. een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld.
- b. een der misdrijven omschreven in de artikelen (...) 285, eerste lid (...) van het Wetboek van Strafrecht."

3. Wetboek van Strafrecht

Artikel 141, eerste lid

"Zij die openlijk in verenging geweld plegen tegen personen of goederen, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden of geldboete van de vierde categorie."

Artikel 285, eerste lid

"Bedreiging met openlijk in vereniging geweld plegen tegen personen of goederen, met geweld tegen een internationaal beschermd persoon of diens beschermde goederen, met enig misdrijf waardoor gevaar voor de algemene veiligheid van personen of goederen of gemeen gevaar voor de verlening van diensten ontstaat, met verkrachting, met feitelijke aanranding van de eerbaarheid, met enig misdrijf tegen het leven gericht, met gijzeling, met zware mishandeling of met brandstichting, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie."

4. Artikel 12, lid 1 van de Grondwet

"Het binnentreden in een woning tegen de wil van de bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij of krachtens de wet bepaald, door hen die daartoe bij of krachtens de wet zijn aangewezen."

5. Algemene wet op het binnentreden (Awbi)

Artikel 2, eerste lid

"Voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is een schriftelijke machtiging vereist, tenzij en voor zover bij wet aan rechters, rechterlijke colleges, leden van het openbaar ministerie, burgemeesters, gerechtsdeurwaarders en belastingdeurwaarders de bevoegdheid is toegekend tot het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner. De machtiging wordt zo mogelijk getoond."

Artikel 3, eerste lid

"Bevoegd tot het geven van een machtiging tot binnentreden zijn:

(...)

de hulpofficier van justitie."